

L'ètnia i el gènere en temps olímpics

El diumenge 12 d'agost van finalitzar els Jocs Olímpics d'Estiu 2012, celebrats a Londres. El balanç d'aquesta edició segons el medaller final mostra alguns resultats esperats i altres d'inesperats. Com és habitual, les primeres posicions del medaller les ocupen els EUA, la Xina i Rússia. Es tracta de tres grans potències mundials amb molts recursos i molta població. La combinació d'inversió econòmica amb gran nombre d'esportistes d'elit explica l'èxit olímpic d'aquests països, que es mesura segons el nombre total de medalles obtingudes. L'èxit olímpic reflecteix la cultura política de cadascun: la meritocràcia dels EUA, que fa possible el Somni Americà, i la disciplina russa i xinesa, vestigi d'un ordre comunista. Més inesperat ha estat el resultat final del medaller espanyol: de les disset medalles aconseguides, onze recullen l'èxit de dones esportistes. Aquest èxit s'atribueix, en part, al programa *Deporte y mujer*, que en els darrers anys ha promogut la competició d'elit femenina. Sigui com sigui, els resultats finals del medaller conviden a fer algunes reflexions des de la perspectiva de les desigualtats socials que viu cada un dels països competidors.

La primera reflexió sorgeix amb els resultats de l'atletisme, l'esport olímpic per excel·lència. La velocitat indiscutible d'Usain Bolt i la resistència dels atletes sud-africans tenen en comú un mateix color de pell: el negre. Hi ha un ampli consens en la comunitat científica a l'hora de negar l'existència de les races dins l'espècie humana, entenent les races com a grups biològicament diferents. De la mateixa manera, es reconeix l'existència dels fenotips, és a dir, el conjunt de característiques físi-

SARA MORENO

SOCIÒLOGA

ques visibles que ens fan diferents els uns dels altres, com ara el color de la pell, la forma dels ulls, les habilitats físiques... En algunes proves, és innegable que els atletes negres tenen més capacitat física que els blancs. Tal com expliquen els experts, aquesta superioritat té a veure amb el genotip i, sobretot, amb la influència dels factors ambientals (climatologia, nutrició, mitjans de subsistència...), que recull la memòria genètica de les persones. És paradoxal observar com aquesta explicació convenç en el món de l'esport però no transcendeix en altres àmbits de la societat en què el racisme i la xenofòbia ocupen el primer lloc de l'ordre del dia. Per què els estereotips ètnics relacionats amb l'esport es valoren positivament i els estereotips ètnics vinculats a la vida quotidiana generen desigualtats socials?

La segona reflexió sorgeix amb el balanç final del medaller espanyol, que recull l'èxit aclaparador de l'esport femení davant del fracàs rotund de l'esport masculí. Des

de la perspectiva de gènere es pot dir que l'èxit de les esportistes espanyoles és doble. D'una banda, en termes de segregació vertical, les dones han aconseguit arribar a dalt de tot del medaller obtenint més medalles que els homes. Mireia Belmonte, Marina Alabau, Maialen Chorrault, l'equip de sincronitzada o l'equip de vela, entre d'altres, han trencat el sostre de vidre. D'altra banda, en termes de segregació horitzontal, l'èxit de l'esport femení ha superat la divisió social entre els esports masculins i femenins obtenint victòries en lluita lliure, handbol o waterpolo. En aquest sentit, les victòries femenines en esports tradicionalment considerats masculins són dobles victòries: per haver obtingut el triomf i per haver trencat estereotips de gènere. Tanmateix, persisteix el dubte: per què els estereotips de gènere en el món de l'esport es naturalitzen i els estereotips de gènere en la vida quotidiana són políticament incorrectes?

Mentre que el món de l'esport no fa distincions segons el color de la pell, sí que distingeix segons el sexe de les persones. S'accepta amb tota naturalitat diferenciar les competicions d'homes i de dones, però al mateix temps ningú es planteja competicions diferenciades segons el color de la pell. ¿És només la capacitat física el que sustenta la divisió? S'accepta amb tota naturalitat que la selecció de bàsquet dels EUA estigui formada per jugadors negres excepte un de blanc, però és impensable una selecció de waterpolo mixta formada per homes i dones. Aquesta realitat apunta a la doble moral d'un esperit olímpic que fa orgull de la unió entre països entorn d'una competició esportiva alhora que és còmplice de les desigualtats que existeixen dins de cada un d'aquests països.

Per què en l'esport els estereotips ètnics es valoren positivament però en la vida quotidiana generen desigualtats?